

V Německu byla ustavena vláda velké koalice prozatím jaksi na zapřenou pouze pod titulem soustředění prominentních osobností ze stran levicových i středních jako společenství ryze pracovní. Při této práci měly se strany sblížit a sehrát tak, aby na podzim mohl kabinet býti upevněn určitou programovou dohodou. Tento plán, jehož autorem byl ministr zahraničních věcí Stresemann, nedaří se však posud v rukou sociálně-demokratického kancléře Müllera, který od počátku je stihán nezdary. Nyní v prázdninové přestávce byl by bezmála sražen náhlou krizí proto, že jeho strana nemohla porozuměti, jak je možno provádět klidně program, prosazený předešlou vládou pravicovou proti přímé vůli a protestu celé levice ve věci námořního zbrojení. Ministerstvo námořnictví vypracovalo, jak známo, plán na stavbu celé serie moderních křižníků, která má Německu opatřiti aspoň takové loďstvo, jaké mu mírová smlouva povoluje. Německá demokracie socialistická i měšťanská namítala proti tomu právem, že takové zbrojení je pro Německo úplným luxem, který nemůže mít prakticky žádného efektu, politicky může však je znovu značně poškoditi probuzením staré nedůvěry Anglie. Stavba prvního křižníku byla však předešlým parlamentem povolena, jen v říšské radě prosadilo Prusko jistý odklad svým návrhem na přezkoumání finančních možností. Nyní, po vítězství levice a uplatnění jejího rozhodujícího vlivu ve vládě pokládal se námořní plán za pohřbený. Tu však byla veřejnost překvapena stručným úředním sdělením, že stavba křižníku A byla zadána. Ve straně sociálně demokratické bylo z toho hotové vzbouření, které ministrům jen s velkou námahou podařilo se uklidniti. Zmatek, který by následoval po rozbití koalice hned na počátku, odstrašuje většinu strany od provedení krajních důsledků, vyhlídky na spolupráci nejsou však pro podzim právě růžové, ač někteří optimisté se domnívají, že měšťanské strany budou ochotny přinést za provedení námořního programu dělnictvu náležitě kompenzace na poli sociálně reformním.

Bruselský kongres II. Internacionály ukázal, jak se změnilo za posledních pět let postavení oportunistu oproti radikalismu v dělnickém hnutí. Poválečná léta přinesla s rozvratem mocenských poměrů přirozeně ohromný vzrůst revolučnosti sociální a odsoudila živly konservativní, odborářské i politické v dělnictvu k bezvýznamnosti. Ale právě proto, že úspěch komunistické Internacionály byl založen na mimořádné situaci, musil se ukázati ryze sezonním. Pokud se nepodařilo proniknouti velikou ofensivou tehdejší doby, musilo všude dojít ku procesu zpětnému, který se nyní projevuje zřejmě novým naplňováním organizací sociálně demokratických a vyprazdňováním organizací komunistických. Jsou to spojitě nádoby, z nichž jedna může se plnit vždy jen na účet druhé. Úpadek komunismu je nezadržitelný a odpovídá rozkvětu sociální demokracie. To ovšem nezaručuje, že poměr se neobráti, vyskytne-li se nová příležitost. Bude to záležet na moudrosti nejen sociálně demokratické politiky nejbližších let, jestli uklidnění v masách stane se definitivním. — Zahraniční politika, formulovaná II. Internacionálou v Bruselu prozrazuje ovšem doktrinářství hnutí, které nemělo dosud příležitost přijmouti způsobem dosti určitým a trvalým svoji odpovědnost. Měli jsme příležitost pozorovati, že i sociálně demokratičtí politikové v aktivitě, ať již to byl MacDonald, Paul Boncour, Vandervelde nebo Müller, dovedou zapadnouti do pevných kolejí mezinárodních vztahů a nepouštějí se lehkomyšlně do žádných výstředností ani v nejlepším slova smyslu. Ve sjezdových resolucích rozjíždí se však soc. demokracie bezohledně do těch nejideálnějších požadavků a libuje si v kritice docela laického rázu. *Dr. Rudolf Procházka.*

DR. C. HARAOUÍ:

NĚMECKO A BUDOUCNOST RAKOUSKA.

Není třeba jíti až do časů Marobuda, krále Markomanů, a Arminia Cherusského, abychom viděli onen starý protiklad Němců severních a jižních, zvláště Prusů a Rakušanů. Pomineme rozdíly rasové, ačkoliv nelze zapomenouti po staletí houževnatě se udržujících prvků slovanských v Pobaltí a v Lužici. Přidržíme se rozdílů klimatických, rozdílů způsobu života, od doby Lutherovy rozdílů

náboženského a konečně všimněme se dějin politických od konce XVIII. století, kdy Svata Říše Římská se hroutila a před očima habsburské monarchie utvořilo se království pruské.

Od doby Bedřicha II. jedná se po celé století o to, který z obou států, Prusko či Rakousko, ovládne Německo uskutečněním jeho sjednocení.

Jak velkou roli hraje otázka Velkého či Malého Německa po celé 19. století! Stačí vzpomenouti let 1815, 1866, ba i 1871, nemluvě o roku 1848 a o parlamentě frankfurtském.

Bude obsahovati sjednocené Německo také německé části Rakouska? Je známo, jak Bismark rozluštil tento problém, a nebylo pochyby o naléhavosti a oprávněnosti jeho řešení v oné době.

Německo nemělo žádný zájem na zničení Rakouska anektováním Lince a Vídně. A tak pět let po Sadové a — Sedanu — Rakousko bylo již věrným spojencem nové říše německé.

* * *

1918. Habsburský trůn se hroubí a jeho říše se rozkládá. Šest milionů zoufalých Rakušanů rádo by se vrhlo do náručí severních »bratří«, jež se jim tak srdečně rozvírá. Ale spojenci zakročili. Podle 80. článku mírové smlouvy versailleské Německo se zavazuje »přísně respektovati neodvislost Rakouska...«, neodvislost, již nelze změnit leda se souhlasem Rady Společnosti národů. Všimněme si, že tento text neuzavírá se možností změny stavu Rakouska. Jistě že nelze tvrdit, že tento článek byl podnětem vášnivé agitace pro *Anschluss*, pro připojení Rakouska k Německu, ale ježto nepokládá se v něm tento krok za nemožný, dostává tím tato agitace určitou naději na uskutečnění, třebaže za podmínek velmi těžkých.

Není nic snazšího než zjistiti smýšlení většiny Němců o připojení. Je to pro ně otázka času. Jsou toho názoru, že Rakousko, jak je, není schopno života, a že úsilí Společnosti Národů a Česko-slovenska pomoci mu, dosáhne nanejvýš dočasných výsledků. Pro Německo otázka pouze není »aktuální«, konečný výsledek je nepochybný. V tomto všeobecně platném názoru jsou různé odchylky podle politických stran.

* * *

Demokrati, republikáni, socialisti a centrum propagují *Anschluss*. Spolek Říšská korouhev zasazuje se právě tak o republiku jako o připojení Rakouska. Tyto republikánské strany spojuje společná nenávisť proti junkerskému Prusku. Republika zdá se jim býti osvobozující reakcí proti dílu Bismarkovu a navázání na starou národní a demokratickou tradici z r. 1848. Stane-li se Rakousko, jehož zástupci byli kdysi členy parlamentu frankfurtského, zemí německou, tu zdůrazní se odklon od pruské minulosti Německa a zánik myšlenky hohenzollernské bude definitivní. Zároveň ukládají si tito zástupcové republikánské myšlenky značné oběti. Opírajíce se o Wilsonovo právo sebeurčení národů, zřikají se veřejně Elsaska, Šlesviku a Poznaňska. I otázku Horního Slezska a Gdanska, kde podle jejich názoru nebylo respektováno právo, chtějí řešiti smírným způsobem. Jejich stanovisko k Rakousku je jim vydatnou zbraní proti četným útokům nacionalistů.

Katolíci i socialisti byli již dříve pro Velké Německo. Nyní tím spíše, když možno očekávati od připojení jak posílení katolicismu, tak i zeslabení monarchistické myšlenky v Německu.

Socialistický president říšského sněmu Paul Loebe staví se v čelo hnutí o připojení. Dává mu tím ráz jednak oficiální (president říšského sněmu je třetí nejvyšší hodnost v říši), jednak všenárodní, neboť je všeobecně oblíben v celém parlamentě.

Reservovaněji staví se k připojení lidovci a nacionalisté, vesměs protestanti, vlažní republikáni nebo vyslovení monarchisté. Bojí se rakouských voličů orientovaných k centru a k sociální demokracii. Na jih od Mohanu, v Bavorsku, Badensku a Würtemberku jsou i nacionalisti pro *Anschluss*. Jiho-německá solidarita a snaha pro paralysování pruského vlivu jsou zde silnější než cokoli jiného. Mnichov nežárlí na Vídeň. Za to na Severu netají se nikterak pohrdáním k podunajským bratřím. Nacionalistické orgány Tag a Deutsche Tageszeitung sice prohlásily se pro *Anschluss*, ale nezapomněly dodat,

že záležitost není »aktuální«. Střed nacionalistů není sice nadšen připojením, ale pokládá za rozumné přijati je s resignací, jakožto věc nevyhnutelnou. Odmítavé stanovisko poskytlo by demokratům a socialistům účinnou zbraň proti nim. Proto se většina nacionalistů oficiálně hlásí k připojení. Při tom vypočítávají všechna nebezpečí pro Říši s tím spojená: nepřátelství Československa a Malé dohody, tuhý odpor Francie a Itálie.

Stanovisko vlády a ministra Stresemanna je dáno nutností respektovati mírové smlouvy. Stresemann mlčky si myslí, že anšlusová propaganda neurychlí vyklizení Porýní. Na přímé otázky odpovídá: Problém nestane se aktuálním před uplynutím dvaceti let, zabývejme se záležitostmi naléhavějšími. Poslední projevy ve Vídni nezměnily na situaci nic. Zdůraznily pouze stávající poměry.

* * *

Hluk, jež způsobují rakouský a německý tisk kolem otázky připojení, má pouze za účel vzbuditi nedůvěru mezi národy, obzvláště v době podpisu paktu Kelloggova. Jednak se tvoří nebezpečí pro mír ve střední Evropě, jednak ztěžuje se vyřízení jiných otázek mezi Německem a ostatními národy. Mimo Maďary není národa, který by nebyl znepokojen posledními pangermanistickými manifestacemi ve Vídni u příležitosti festivalu Schubertova.

Pro Maďary znamená každá změna územního statu quo ve střední Evropě naději na revisi míru trianonského. Ale věc se obrátila pro Maďary nepříznivě. President Loeb pokračoval ve své propagandě a žádal též připojení Burgenlandu a dokonce i města Šoproně, jež podle posledního plebiscitu připadlo Maďarsku. Z toho je v Budapešti mnoho hořkosti. Německý nevděk podivně kontrastuje s věrností Maďarů k politice Trojspolku za války a k politice Německa po válce. Podpora germánské politiky proti Rusku začíná se Maďarům nevypláceti.

Mimo to nedostalo se Maďarsku v Berlíně žádné opory ve snaze o revisi míru trianonského. Německý zástupce ve Společnosti Národů nezasáhl, jak Maďari očekávali, v otázce optantů transylvanských. Dále je znepokojení v Budapešti nad sblížením československo-německým a zlepšením vztahu Německa k Malé dohodě.

Nárok na Burgenland, jak se zdá, dokonal zkázu maďarských sympathií pro Německo. Místo toho je teď obava, nebylo-li by Maďarsko ohroženo připojením Rakouska ve své neodvislosti a nebylo-li by vystaveno obnovenému »Drang nach Osten« zesíleného Německa.

Anšlusová agitace posledních dnů otevřela Maďarům oči. Tím více obrací se nyní k Itálii, jež jim i v této záležitosti může býti oporou. A tak se zdá, že rakousko-německá kampaň precisuje a uspišuje orientaci maďarské politiky.

LITERATURA.

DR. OTAKAR MATERNA: K DISKUSI O METHODĚ SOCIOLOGICKÉ.

Profesor Dr. Weyr uveřejnil ve vědecké ročence právnické fakulty Masarykovy university (6. sv.) rozsáhlou studii o methodě sociologické. Protože se v této úvaze dotýká základních otázek vědecké metody vůbec, podává v ní jádro theorie normativní, která veškeré jeho právnické práce proniká, a protože se zabývá otázkou, zda sociologie jest vůbec jako věda možná, pokusíme se ve stručném vý-
tahu podati souvisle hlavní myšlenky zmíněné studie a připojiti k nim stručný rozbor.* Účel tohoto

* Prof. Dr. Kallab v 1. čísle letošního ročníku Časopisu pro právní a státní vědu vybral 3 nejdůležitější otázky ze studie Weyrovy (oprávnění duchových věd, objektivnost poznatku a konstitutivní kategorie poznatků) a podrobil je hluboké kritice, na kterou tuto odkazujeme. Ze sociologů zaujal prof. Dr. J. A. Bláha v 1. sešitě XXIV. ročníku »České Mysli« (v Rozhledech sociologických) stanovisko k studii Weyrově a to zamítavé.